להב מפיו יצא

הערות על פי משנת הגאון הצדיק ר' ישראל אליהו וינטרויב זצוק"ל **פרשת תז"מ 269 תש"פ**

לתרומות והנצחות, הוספת מנוים, הצעות והערות יש לפנות בטלפון: **0527697944 או למייל 1nafsho@gmail.com**

ויותר יעקב לבדו

סוגית ה"לבדו" נפלאה ביותר ותובעת מהאדם להכנס פנימה לתוככי נפשו להכיר את עצמו. רוב הציבור חי רוב הזמן במסגרת חברה וממילא לא שם על ליבו איפה הוא נמצא בכל זה. אם הוא במסגרת של כולל, של עבודה, של משפחה. כמעט ואין לו פנאי להיות עם עצמו. ובדרך כלל השאלה הנשאלת כשעולה סוגיא זו "מה הענין בזה להיות לבדו", הרי האדם מצווה לקיים מצוות ולעשות רצון קונו ומה לו ולחיטוטי נפש מיותרים ואולי מזיקים. אדרבה כמה שיותר יהיה במסגרת חיובית כך יתפקד יותר טוב ויתעלה. אכן הדברים נכונים אבל אין שום קשר בין הטענה הנ"ל לבין החובה להגיע למדרגת "לבדו". המשגיח ממיר ר' ירוחם ז"ל בדעת תורה פרשת וישלח [עמ' ר"ו] אחרי שמאריך במעלת יעקב שהיה "לבדו" כתב **"יוצא לנו הערה נוראה כי סוד עוה"ב הוא עד כמה שהאדם הוא "לבדיי" "עצמיי" והוא מבהיל**, עכ"ל [עיי"ש] וכאן אנו ניכנס לביאור הסוגיא במשנת רבינו הגריא"ו ז"ל.

במד"ר שם אמרו דבר פלא על הא שויותר יעקב לבדו. דפי' לבדו הוא, **מה הקב"ה כתיב ביה ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, כך ביעקב כתיב ויותר יעקב לבדו.** מבואר כאן יסוד מבהיל.

חזרנו הרבה פעמים שהאדם נברא בצלם אלקים וממילא יכול להדמות לקב"ה בכל מידותיו. וכמו שה' רחום כך יכול האדם להיות רחום וחנון וכפי שהאריך בזה התומר דבורה לפרט כיצד להדמות לקב"ה בכל מידותיו. החידוש הגדול בזה שלא נדרשת מהאדם עבודה שהיא **חיצונית** אליו אלא עבודה שנטועה בו בעצם מציאותו. בהיות שנברא בתבניתו של בוראו ממילא כל המידות העליונות קיימות בו והוא רק צריך לגלות אותן. להוציא אותן לפועל דרך שכבות הגוף העכור שמונע זה מהאדם. וכאן בנקודת מאבק זו להשלים את הצלם העליון ובין נטית הגוף להשאר כעביותו וגשמיותו נמצאת בחירת האדם.

אצל יעקב התחדש שניתן להגיע לדמיון עם מידת ה"לבדו" של הקב"ה עליה נאמר "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". נעמוד על אופי מידה זו.

כבר שומעים מהפסוק שמידה זו למעשה תתגלה רק "ביום ההוא".

קוראי העלון מורגלים במושג הנהגת היחוד. נחזור עליו בקיצור. הקב"ה שברא עולמו לאפשר לאדם בחירה ממילא לתת לו שכר על בחירתו העמיד מערכת של חוקים שבה האדם כביכול שותף עם הבורא ית' בהנהגת העולם. מעשיו נותנים עוז לאלקים או להיפך ח"ו –צור ילדך תשי. במהלך זה כביכול הקב"ה "זקוק" לאדם כדי להביא את העולם לתכליתו. אבל חלילה לחשוב זאת. עדיין בפנימיות הנהגת העולם בורא עולם הוא היחידי שמנהיג את עולמו וגם בחירתו של האדם בין לטוב ובין למוטב לא יכולים להזיז כהוא זה מהלכי שמים וכאן נמצאת שאלת הידיעה ובחירה שאין לשכל האנושי יכולת להבין עומק הנהגתו כיצד משתלבת בלי להפריע לבחירת האדם [ועל זה כתב הרמב"ם לא מחשבותיי מחשבותיכם].

אם נתרגם את מהלך הדברים לנפש האדם. ישנה בכל אחד ואחד נקודה פנימית שאינה תלויה כלל במציאות החיצונית שלו. אמנם האדם מתפקד רוב עיתותיו דרך האיברים שלו וכל ההתנהלות במסגרת עולם הזה גוררת בעקבות כך השפעות על הנפש פנימה. ארועים קשים. פגיעות, אכזבות, כל אלו הם תולדת התעסקות האדם עם ה"חוץ" ממנו. ובודאי שהמציאות הזו משפיעה עליו מאוד [ממש כשם שאנו במעשינו הנוגעים לעולם המשעה משפיעים על הנהגתו ית']. אבל כל אחד יודע שהתעסקות זו משכחת מאיתנו את העיקר. את פנימיות מהלך החיים. אדם הולך לבית עולמו ואמור להשיג תוך כדי ההתנהלות שלו כאן את תכליתו. ממש כשם שבורא עולם למרות שיש כאן מהלכים שקובעים דרכי הנהגתו ית' מ"מ אין מסיח דעת מהתכלית הסופית אליה צועד עולמו. ישנה נקודה עמוקה בנפש שתתגלה רק ב"ביום ההוא". מה היה משאו ופקודתו בכל ימי חלדו.

דבר המערכת

מגיפת נגיף הקור' ממשיכה להתפשט בארץ הקודש ובעולם ופוגעת ברבים מציבור הירא‌ים. וחובתנו לפשפש במעשינו ולעשות מהפך אמתי. שמענו שכך התבטא ראש ישיבת תפרח הגר"א פילץ שליט"א [לא ציטוט מדויק] אני מקוה שאחרי שזה יחלוף אכן נעשה מהפך כמו שהארוע היפך את העולם ולא נחזור חלילה למה שהיינו.

בשבוע בו ממשיכים אנו לשהות רוב ךהזמן בבית לבד. בחרנו לפתוח סוגיא שהיתה מאוד חביבה על רבינו זצ"ל בנית עולמנו הפנימי.

העלון "להב מפיו יצא" שונה מהעלון "נפשו גחלים תהלט" בכך שאינו מביא דברי רבינו בדיוק אלא עם הרבה הוספות מפי העורך בהתבסס על דברי רבינו ובנסיון לקרב את הדברים יותר אלינו.

ואבקש מחילה מחבריי שהדברים נאמרים אולי בסגנון של תביעה אבל ידעו נאמנה שהדברים נכתבים ראשונה עבור כותב השורות ומיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה. כולנו רוצים להתעורר בימים אלו שמורגש שהם ימים גדולים מאוד ואני רק מרכז כאן דברים שנאמרו מפי גדולים ובשיח חברים בבחינת אז נדברו יראי ה'....

אשמח על כל הערה והארה.

המערכת

מי שדבוק בנקודה זו שהיא נקודה העצמית זוכה להגיע למדרגת "לבדו" [ויש בזה כמובן דרגות על גבי דרגות וזמנים שונים זה מזה]
כעת נתקדם להבין מדוע יעקב אבינו היה צריך להגיע לנקודה זו בנפש כדי לנצח את עשו. כדי לנצח את שרו של עשו - שבניצחון זה תלוי כל גילוי היחוד דלעתיד לבוא, וכמ"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה וכו' - היה צריך שיעקב יגביה את קומתו עד לנקודת היותו מובדל מכל גדר שאר הברואים ששקועים במציאות העולם הזה. ואכן מי שנמצא בעולם הזה נמצא במאבק עם עשו וחיילותיו. וכאשר העפיל לדרגת לבדו נצח את עשו. כי בהיותו מובדל מכל אין אפשרות להיות מנוצח משום נברא הנמצא תחת כללי עולם הזה. וכל אותה מלחמה באותו הלילה שנאבק עם שרו של עשו סבבה על היציאה לפועל, בבחינות ותקיפות של נקודת ה"לבדו" של יעקב אבינו.

הקשר בין מידת הענוה למידת "לבדו"

ניגש כעת למגע עם נקודה זו בנפש מזוית אחרת. והיא מידת הענוה. לכל נברא יש אופי יחודי שלא היה מבריאת העולם וכן הוא בכל המדות, יש לכ"א אופי וגדר. ועד עכשיו דובר על הגעה לנקודה פנימית זו בנפש להכיר את משאי ופקודתי שהם הנקודה שאין להסיח דעת ממנה. אבל עדיין לא הגענו למעמקי ההשגה. שכן ענין ההגדרה היחודית לכל אחד היא בסך הכל גבולית. מוגדרת היטב. ואצל הבורא ית' ודאי שנקודת השורש הפנימית לכל המציאות היא נעלמת בתכלית ההעלם. בלי שום הגדרה.
האם ניתן לגעת בנקודה זו בהרכב כוחות האדם.
בערכין (טז:) מבואר שמידת הענוה היא המובחרת ביותר. נגדיר ענינה של הענוה וממילא עד היכן מגיעה.
ענין הענוה הוא, כי הגם שיש לאדם אוצר של מעלות ומדות טובות שעבד עליהם מכל מקום בהכרת עומק האמת יראה שהכל הוא באמת רק מחסדי שמים לבד. וממילא הגם שנמצא בו אוצר שלם מכל מקום לית ליה מגרמיה כלום. אם כן **עצם מידת הענוה היא שלילת כל גדר ואופי שיש לו ממנו.** ולשלילה אין שום גדר כמובן, כי איך תכנהו.
למדנו יסוד נפלא שמידת הענוה חובקת בתוכה מצד אחד את התכלית המיוחדת לכל אחד ואחד ומצד שני את האין הכרוך ב"יש" נפלא זה. והא בהא תליא. כי אם אדם לא מרגיש כלל את נקודת היחוד שלו אינו יכול לחוש בביטול נקודה זו למקור שלה –הבורא ית'. ואם רק מרגיש את יחודו בלי מידת הענוה שמחזירה כל דבר לשורשו יחלה בגאוה על קניניו ויחודו. [וכמדומה שבזה מיושבות הרבה סתירות שיש בין ענוה לבין מודעות עצמית שתממיד נתפס כסרך גאוה ושאר שאלות בסוגיא זו והבן]
בסוגית מיעוט הירח התברר שיש צד מעלה במיעטה והוא מה שניתן תחואר קטן ליעקב אבינו. נתבאר שיש שבח עצום בהקטנה במובן שנתפרש כאן. פירושו שההגעה אל הכרה ברורה דלית ליה מצד עצמו כלום הוא יציאה מ"גדר" ו"גבול" וכנ"ל. וממילא זוהי הדביקות גם כן **במרחב ה"לבדו".** זוהי גם המעליותא של מידת הענוה. ואכן מצאנו אצל יעקב שאחרי כל ההבטחות ממנו ית"ש אמר קטנתי מכל החסדים וכו'. זוהי ההכרה כי האדם לית ליה מגרמיה כלום, רק הכל הוא חסדי שמים. ומשום כך שהכל ממנו ית' בלכלוך כל שהוא של חטא יכול להנתק מכל זה, לאבד את הכל. זוהי ההכרה בחיי רוממות הלבדו דצלם אלקים דאדם. משה הגיע לשיא הכרה זו על כן זכה ש"בכל ביתי נאמן הוא". יכולים לפתוח לו כל גנזי חמודות של מעלה על פי יגיעתו ואינו חשוד ליטול משהו לעצמו. שהרי תולה הכל במקור. וממילא אין כל סתירה שמשה כותב על עצמ ובתורה שהוא הענו מכל אדם והבן.
לא נכנס לבאר כיצד מתעוררת נקודה זו בשבת קודש. אחרי הביאור שנמסר כאן ניתן להתבונן בהמשך המאמר ולדלות ממנו הענין.

ננסה לתרגם הדברים כערכנו.
נמצאים אנו בזמן שבו כל אחד בנקל יכול להתכנס בתוך עצמו. המגע עם החוץ מתמעט. יש בו קושי גדול אבל מאידך זו הזדמנות שנותן לנו הבורא ית' לנסות ולהגיע לנקודת העצמיות שלנו.
וזהו בב' החלקים שדוברו כאן.
מחד לתת לעצמנו את הזמן להתבונן בנטיות הנפש שקיבלנו מאיתו ית' לעבודתו שאולי נכבים בגלל לחצים חברתיים שלא מאפשרים את התגלות היחודיות לרוב].
וזה כולל את כל חלקי עבודת ה'. הן בלימוד התורה הק'. והן בעבודת הלב תפילה. הרבה יותר קל להתפלל באמת רחוק מעין הציבור. מה"ממהר התורן" שמאיץ בש"ץ ובציבור להזדרז. אין כעת לאן להזדרז יותר. אין שום סיבה לוחצת להשאיר הנייד דלוק כי שמא תבוא הודעה.....
וממילא יש יותר ישוב דעת להתפלל באמת... לתת לעצמנו את הזמן לתרגל עמידה לפני מלך מלכי המלכים. כל כך פשוט וכל כך מסובך למי שרדוף..... ונרדף על ידי טרדות החיים.....
וכאשר המציאות משתבשת בכל צד כמה נקל להכיר בחוש ממש שאין לנו כלום. לא רק קניני חומר אלא לא תכניות, לא חכמה מרובה בהתנהלות החיים מול החוסר ודאות. וכל שכן שכל הקנינים הרוחניים שפתאום יותר שבריריים מתברר שהיו מתנת שמים.... שהרי בנקל נעקרים מאיתנו....
הדברים כמובן על קצה המזלג. ודורשים הרבה התבוננות פרטית.....